
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:1

Kristen människosyn

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:34, där motionärerna föreslår som ett uppdrag till kyrkostyrelsen att initiera ett samtal i Svenska kyrkans församlingar om kristen människosyn. Gudstjänstutskottet delar motionärernas syn att detta är ett grundläggande och viktigt tema för samtal. Dock menar utskottet, dels att sådana samtal redan förs i församlingarna, dels att ett sådant uppdrag inte är rätt väg att gå för att initiera ytterligare samtal. Utskottet konstaterar också att material av olika slag finns att tillgå. Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2013:34.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:34.

Motionens förslag

Motion 2013:34 av Nils Gårder och Erik Sjöstrand, Kristen människosyn

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett samtal i Svenska kyrkans församlingar om kristen människosyn.

Bakgrund

Motionen

Motionärerna beskriver som exempel tre frågeområden ”som ytterst handlar om människosyn”. De påtalar att det är viktigt att kyrkan finns med i samtal om sådana frågor och vågar ”diskutera sin människosyn även om frågorna ofta är svåra”. Med sin motion vill de initiera ”ett brett samtal om vad kristen människosyn är” och konstaterar att det är ”i församlingarna ... som frågorna och samtalet bör inledas”.

Den nationella nivån

I KsSkr 2013:1 *Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–2016* redogör kyrkostyrelsen bland annat för vad man ser som Svenska kyrkans uppdrag och utmaningar framöver. Under rubriker som till exempel *Socialt ansvar*, *Teknikutveckling*, *Värdegemenskap*, *Sökande efter mening*, inryms frågeställningar likt de som motionärerna presenterar.

I avsnittet *Den nationella nivåns prioriteringar* nämns bland annat satsningen *Dela tro – dela liv*, som är ett svar på kyrkomötets tidigare beslut om en särskild satsning på undervisning om kristen tro för alla åldrar.

Kyrkokansliet har i uppdrag att bedriva kyrkorelevant forskning till stöd för arbetet i stift och församlingar. Med anledning av en rapport från Statens Medicinsk-etiska råd (SMER) om assisterad befruktning uppstod under våren 2013 en debatt om surrogatmoderskap. Frågan behandlades i kyrkostyrelsen och biskopsmötet och behovet av fördjupad, intern bearbetning uttalades. Under verksamhetsåret 2013–14 anordnar kyrkokansliet en seminarieserie kring assisterad befruktning, till vilken kyrkostyrelsen och biskopsmötet inbjuds.

Ärkebiskopen inbjöd i november 2012 till mötet *Barn och unga*. Där berördes många frågeställningar kring barns och ungas livssituation utifrån aspekten kristen människosyn.

Projekt Människovärde drivs sedan 2010 av Svenska kyrkan, Svenska Kyrkans Unga och Sensus. Syftet med projektet är att rusta Svenska kyrkan och Svenska Kyrkans Unga teologiskt och metodiskt för att agera för människovärde och mot främlingsfientlighet och rasism. Inom projektet har antologin *Där främlingskapet bryts kan en ny värld bryta fram* och metodmaterialet *Paulus brev till svenskarna* tagits fram. Under 2013 genomförs utbildningar runt om i landet. Projektet kommer att utvärderas i början av 2014.

I anslutning till kyrkomötets behandling av samlevnadsfrågorna fick Teologiska kommittén i uppdrag att ta fram dokumentet *Homosexuella i kyrkan – ett samtalsdokument för Svenska kyrkan*, som ett stöd för fördjupande samtal i församlingarna. Dokumentet lades fram i kyrkostyrelsens skrivelse, KsSkr 2002:5, *Kyrkan och homosexualiteten* till kyrkomötet 2002. I KsSkr 2005:9 *Samlevnadsfrågor* återrapporterades den samtalsprocess som initierades genom kyrkomötets beslut 2002.

För närvarande arbetar Teologiska kommittén bland annat med uppdraget att bearbeta frågor kring synd, skuld och förlåtelse, vilket också kommer att resultera i en bok.

Församlingarna

I församlingarnas verksamheter behandlas kristen människosyn och dess konsekvenser på olika sätt för grupper i alla åldrar.

Konfirmandriktlinjerna fastslår att de generella målen för konfirmandarbetet är att visa på Svenska kyrkans tro och liv genom att erbjuda konfirmanderna bland annat ”kunskap om och erfarenhet av att kristen tro och kyrkans liv handlar om de livsfrågor vi människor bär på” samt ”möjlighet att gestalta kyrkans budskap och närvaro i samhället och i världen”.

Sveriges Kristna Råd

Kyrkorna inom Sveriges Kristna Råd (SKR) har lyft fram två huvudområden för verksamheten, *Ekumenisk teologi* och *Ekumenisk diakoni/kyrka – samhälle*. Inom det senare området bearbetas frågor i anslutning till det tema som motionen berör. Det sker genom projekt, praktisk samordning av kyrkornas engagemang i skilda frågor, framtagande av rapporter och litteratur etc. I början av 2013 lanserades skriften *Värna den jord som Gud älskar*, där frågor om global utveckling och global rättvisa bearbetas utifrån olika teologiska traditioner. Diakonins månad 2013 har temat *Hållbart liv* och handlar om socialt arbete på Kristi uppdrag. Till detta finns ett inspirationsmaterial med samma rubrik.

Runt om i världen, i kyrkor, samhällsinstitutioner, gemenskaper av alla slag ställs och bearbetas frågor om människosyn och människovärde.

Bland de sammanhang där Svenska kyrkan är delaktig kan nämnas Lutherska världsförbundet, som under rubriken *Global Advocacy Priorities* nämner bland annat religionsfrihet, flyktingar, jämställdhet, klimat och ekonomisk rättvisa. LVF har deltagit i en dialog med UNHCR (FN:s flyktingkommissariat) som resulterat i en rekommendation om en uppförandekod för religiösa ledare i relation till flyktingar, *Welcoming the stranger – Affirmations for faith leaders*.

Kyrkornas världsråd arbetar på motsvarande sätt inom sex olika programområden, som alla också innehåller dimensioner av människosynsfrågor.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:34.

Det är inför Gud som vi är de vi verkligen är. Gud ser djupt. Och Gud har gett varje människa samma värde, ett värde i sig, faktiskt oberoende av nytthet och duglighet. Människan är helig. Hon har värde i sig.

...

Men sådana här uppfattningar – tål de konfrontation med en tuff värld? Tål de konfrontation med kamp om mat, mark, jobb, heder, när människorna blir fler och klimatet förändras? Tål de konfrontation med ideologier som vill inskräpa i oss att det faktiskt är skillnad mellan människor, att var och en ska hålla sig kvar på sin plats, att vi inte kan dela, att vi måste tänka på oss själva i första hand och sträva efter att vara eniga i allt i vår egen grupp?

Ärkebiskopens inledningsanförande vid kyrkomötet 2013 handlade om människosyn och människovärde, och i vilken mån kyrkan och specifikt Svenska kyrkan har ett särskilt ansvar därvidlag. ”Om inte vi ger skäl för människors värde och värdighet utifrån Jesu liv, vem gör det då?”

Viktiga samtal

Gudstjänstutskottet konstaterar att motionärerna pekar på ett mycket viktigt, grundläggande och mångfacetterat, tema för samtal. Ämnesområdet kristen människosyn rymmer många delfrågor och kan anknytas till olika frågeområden. Det handlar om övergripande, principiella ställningstaganden, men också om avvägningar och beslut i konkreta situationer.

I kristen tro handlar människosyn om vad en människa är, hur människa och Gud relaterar till varandra och vad den kristna tron får för konsekvenser. Samtal om människosyn gäller mer än frågor om etik och etiska bedömningar. Det handlar i grunden om att dela tro och dela liv.

Samtal i församlingarna

Samtal och bearbetning av människosynsfrågorna behöver ske, och sker, på olika sätt i församlingarna och i många andra sammanhang. I de vardagliga mötena, i samband med kyrkliga handlingar och i samtalsgrupper, för att nämna några exempel, berörs sådana frågor. När särskilda situationer uppstår eller ojämlika förhållanden uppmärksammas, då frågor om människosyn och människovärde

ställs på sin spets, kan församlingen dock behöva stöd såväl för att kunna hantera den praktiska situationen som för att förstå innebörden i det som händer.

Den nationella nivån

Gudstjänstutskottet menar att motionärernas förslag om ett uppdrag till kyrkostyrelsen, att initiera samtal i församlingarna, inte är rätt väg att gå. Många projekt och andra uppdrag som handläggs på nationell nivå har sådant innehåll att det kan ge inspiration till samtal i församlingarna, inte minst satsningen *Dela tro – dela liv*. Att ge ytterligare uppdrag som ytterst sett handlar om verksamhet som ska komma till stånd i församlingarna riskerar att endast upplevas som en pålaga, i stället för den inspiration som motionärerna hoppas på.

Utskottet menar dock att stöd och inspiration, till exempel i form av pedagogiskt och metodiskt genomarbetade samtalsunderlag, kan vara till stor nytta i församlingarna. I bakgrundsbeskrivningen nämns en del av sådana material som redan finns. Det finns också många aktörer som deltar och bidrar till viktiga samtal av den karaktär motionen efterfrågar. Att frågorna är svåra ska inte leda till att de undviks. Enkla svar finns sällan, men öppna och ärliga samtal bidrar till möjligheten att leva med frågorna.

Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2013:34.

Uppsala den 26 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Alve Svensson, Margareta Viklund, Christina Holmgren och Bengt Inghammar.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson och Gerd Gabrielsson.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag delar utskottets uppfattning i stort, men känner oro över att samhället har liten kulturell beredskap för att hantera konsekvenserna av den snabbt ökande kunskapen och utvecklingen inom genetiken och reproduktionstekniken.

Flera av de frågor som motionärerna ställer omfattas visserligen av den utredning som regeringen nyligen tillsatt. Men dessa och andra aktuella medicinetiska frågor är komplexa till sin natur och berör livets innersta kärna, vår existens.

Jag menar därför att det finns ett fortsatt behov av en fördjupad, intern bearbetning inom Svenska kyrkan. Jag ser därför gärna att motion 2013:34 bifalls.

Britt-Marie Danestig

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:2

Familjeperspektivet i en folkkyrka med barndop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:50 om ett familjeperspektiv i Svenska kyrkan. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att underställa samtliga kyrkliga beslut på nationell nivå ett familjeperspektiv samt att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en genomgång och utvärdering av på vilket sätt familjeperspektivet och familjens kristna trosöverföring till sina döpta barn kommer till uttryck i kyrkoordningen. Gudstjänstutskottet ser den stora vikten av kyrkans arbete med familjer och påtalar att familjebildningar kan se olika ut. Utskottet påminner om att kyrkomötet 2012 tog beslut om barnkonsekvensanalyser och menar att dessa delvis kan fylla den funktion motionären efterlyser. Utskottet konstaterar att familjens kristna trosöverföring till sina döpta barn inte är en fråga som regleras i kyrkoordningen.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:50.

Motionens förslag

Motion 2013:50 av Lennart Sacrédeus, Familjeperspektivet i en folkkyrka med barndop

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att underställa samtliga kyrkliga beslut på nationell nivå ett familjeperspektiv.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en genomgång och utvärdering av på vilket sätt familjeperspektivet och familjens kristna trosöverföring till sina döpta barn kommer till uttryck i kyrkoordningen.

Bakgrund

Alltsedan den första kristna tiden har familjen varit viktig i den kristna kyrkan. Barn har döpts i förvisningen om att barnets kristna fostran har blivit tillgodosedd i såväl församling som familj. Under lång tid var "husfadern" ansvarig för den kristna fostran för dem som fanns på gården, senare har föräldrar tagit ansvaret tillsammans med den äldre generationen, ytterligare senare har framförallt kvinnor tagit ansvaret för kristen fostran som den som ofta ensam har varit hemma med barnen. Med start vid reformationen och med ett hastigt förlopp sedan 1960-talet har dock ansvaret mer och mer glidit över på församlingen. (*Dopet i fokus*, Svärd, Sjölin, Thaning). Med insikt i detta bedriver Svenska kyrkan bl.a. därför ett omfattande barn- och ungdomsarbete på dopets grund genom sina

församlingar. Vilket också slås fast i 19 kap. 6 § i kyrkoordningen ”Församlingen ska erbjuda dopundervisning till dem som är bosatta i församlingen och tillhör Svenska kyrkan”. Som ett led i att fördjupa Svenska kyrkans dopundervisning i en bred mening har programmet *Barn och unga 0–18 år i Svenska kyrkan* pågått sedan 2009. Programmet avrundades i november 2012 genom ärkebiskopens möte om barn och unga.

Utvecklingen mot att kunskapen om kristen tro och liv i allt högre grad ges genom församlingen och inte längre i samma utsträckning sker i en växelverkan mellan hem/familj och församling uppmärksammas bland annat i biskopsbrevet om dop, *Leva i dopet*, där biskoparna pekar på vikten av att ansvaret också ligger på föräldrarna och att det är av vikt att församlingarna söker hitta vägar för att hjälpa och möjliggöra detta uppdrag för föräldrarna.

På olika sätt har Svenska kyrkans församlingar sökt finna vägar in i ett familjearbete för att på så sätt kunna ge redskap till familjer och stödja dem på ett generellt plan såväl som i trosfrågor. Inte minst har familjegudstjänster varit – och är alltjämt – en viktig brygga in till familjen. Många församlingar ordnar också familjeläger och speciella ”föräldra- eller äktenskapsskolor” för att på så sätt kunna arbeta med frågor som rör, familj, äktenskap och relationer. För många församlingar är även den öppna verksamheten i form av t.ex. ”öppen förskola” något som främst relaterar till församlingens familjearbete, snarare än att vara en renodlad barnverksamhet.

Ett sätt att söka ta ett större grepp om frågan om kristen tro och liv i vid mening – där trosöverföring eller trosförmedling ingår som komponenter – är genom satsningen *Dela tro – dela liv*. I kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–2016* (KsSkr 2013:1) skriver kyrkostyrelsen om den gemensamma satsningen på undervisning och mission, *Dela tro – dela liv*. Satsningen som omfattar 60 miljoner kronor under åren 2013–2018 beslutades av kyrkomötet 2012 och är en gemensam satsning med uppgift att styrka församlingarna i det grundläggande uppdraget. Kyrkostyrelsen skriver:

Visionen är att de människor Svenska kyrkan möter och står i relation till ska ha en sådan förtrogenhet med kristen tro och tradition att de kan erfara, förstå och uttrycka evangeliet om Jesus Kristus. Det är kyrkostyrelsens uppfattning att Svenska kyrkan genom dialog och samspel mellan de olika nivåerna på ett för framtiden avgörande sätt kan åstadkomma en undervisning som gör att människor kan nås av evangeliet och själva i ord och handling bära det till medmänniskor i visshet om sin egen kallelse och sändning.

Än så länge är satsningen i sin uppbyggnadsfas för att sedan processas vidare i samverkan mellan nationell nivå, stift och församlingar.

Motionären vill med motionen bl.a. att samtliga beslut på nationell nivå ska underställas ett familjeperspektiv. Vid kyrkomötet 2012 tog kyrkomötet beslut om att barnkonsekvensanalyser ska göras av ärenden inför beslut, i såväl församlingar, stift som på nationell nivå. Som stöd och hjälp i detta har Svenska kyrkan gett ut en *Handbok för barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan* (2012).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:50.

Kyrkan har en kontinuerligt pågående och viktig uppgift att underlätta för och hjälpa vuxna och barn att leva i sitt dop. Detta sker framförallt på ett pastoralt plan i församlingar. Där söker man på olika sätt hantera detta och ge redskap till

familjer så att de gemensamt med församlingen ska kunna ansvara för barnens kristna fostran. Inte minst är familjegudstjänster och familjemässor en viktig del i detta. Gudstjänstutskottet menar att det är av stor vikt att kyrkan i all sin verksamhet tar i beaktande att familjer ser olika ut. Kyrkan ska utföra sitt uppdrag så att alla upplever sig vara lika välkomna oavsett familjekonstellation.

Utskottet menar också att en formell reglering om ett familjeperspektiv vid beslutsfattande inte är rätt väg att gå. Formella regler och förordningar bör användas sparsamt. Utskottet påpekar att vid kyrkomötet 2012 beslutades att barnkonsekvensanalyser ska göras av ärenden inför beslut, i såväl församlingar, stift som på nationell nivå. Utskottet menar att barnkonsekvensanalyser utförda på ett konstruktivt och ingående sätt i många avseenden kan rymma det som motionären eftersöker. En väl genomförd barnkonsekvensanalys kommer, menar utskottet, att också ta ett familjeperspektiv i beaktande genom att, bland annat, belysa barnets närvärld och det den rymmer. Utskottet förutsätter också att handhavandet av barnkonsekvensanalyser kommer att utvärderas och att det då finns möjlighet till analys och utveckling av hur arbetet med dessa har fungerat.

Utskottet påpekar att frågor om dop och dopuppföljning inte i första hand regleras i kyrkoordningen utan snarare i dokument som kyrkohandbok och församlingsinstruktion.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2013:50 avslås.

Uppsala den 27 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Alve Svensson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson, Bengt Inghammar och Dag Sandahl.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:3

Nya sätt att ge kollekt

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:74 om alternativa sätt att ta upp kollekten i gudstjänsten. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till alternativa sätt att ta upp kollekten i gudstjänsten. Gudstjänstutskottet ser den stora betydelsen av kollekten såväl teologiskt som liturgiskt och praktiskt och påtalar vikten av insikten att samhället förändras snabbt, inte minst när det gäller kontanthantering. Utskottet ser också det värdefulla i att Svenska kyrkan kan erbjuda sina församlingar kostnadseffektiva system för kollekthantering.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet dels att avslå motionen, dels att ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen i enlighet med utskottets punkt 2 nedan.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:74.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2013:74 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram och erbjuda församlingarna kostnadseffektiva system för kollekthantering, innefattande fler sätt att ge kollekt än genom kontanter.

Motionens förslag

Motion 2013:74 av Erik Sjöstrand, Nya sätt att ge kollekt

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till alternativa sätt att ta upp kollekten i gudstjänsten.

Yttrande från andra utskott

Ekonomi och egendomsutskottet har yttrat sig över motion 2013:74 i EE 2013:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Tanken kring kollekt – att ge till det gemensamma – är gammal och finns med i olika kulturtraditioner. I Gamla testamentet är tiondet viktigt och ordentligt reglerat, medan Nya testamentet inte nämner det. Detta fick till följd att kyrkofäderna hade olika uppfattningar. Vissa såg tiondet som tillräckligt medan andra menade att generositeten var för liten. Men alla var, med andra ord, ense om den stora vikten av givandet. Kontentan är att sedan den allra tidigaste tiden har givandet till det allmänna varit en viktig beståndsdel i den kristna tron och i gudstjänsten. Genom den i gudstjänsten insamlade kollekten skapas sammanhåll-

ning mellan människor och varje människa får ge något tillbaka till Gud. Bön och konkret handling sammanflätas.

Svenska kyrkan har på senare år i olika sammanhang arbetat med frågor kopplade till kollekt och andra typer av givande. Genom utvecklingen av kyrkans kollekt- och betalssystem (KOB) har administrationen av kollekt förenklat. Under 2010 registrerades totalt 100 miljoner kronor i kollekt i systemet. Givande till Svenska kyrkans internationella arbete har möjliggjorts via sms.

Kyrkomötet beslutade år 2004, i enlighet med betänkande EE 2004:4, att uppdraga åt kyrkostyrelsen att producera en skrift om kollektens roll i gudstjänsten. Den skrevs av biskop em. Biörn Fjärstedt och fick namnet *Dagens kollekt går till...*, (2005). Skriften beskriver kortfattat kollektens historia och teologi. År 2011 beslutade kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med uppdraget att se över principerna för fördelning av rikskollekt, vilket resulterade i betänkandet *2011 års kollektutredning*, (SKU 2012:1). Mot slutet av texten skriver utredarna – som motionären också påpekar:

Vi måste ställa oss frågan om det kan finnas andra sätt att ta upp kollekten i gudstjänsten. Eftersom detta är en fråga som varken rymts inom utredningens uppdrag eller inom den tid som vi har haft till vårt förfogande vill vi föreslå kyrkostyrelsen att arbeta vidare med den. (s. 22)

År 2011 behandlade Ekonomi och egendomsutskottet motion 2011:43 *Framtida modell för kollektupptagning*. I betänkandet EE 2011:6 skriver utskottet:

Kontanthantering i samhället minskar över tid. Utskottet delar motionärens uppfattning att framväxten av nya betalningsformer ställer nya krav på Svenska kyrkan. Kollekten är en viktig del av gudstjänsten och även en viktig intäktskälla för Svenska kyrkan i allmänhet och för kyrkans närstående organisationer i synnerhet. Rent administrativt är kontanthantering förenad med kostnader och andra svårigheter. Utskottet kan konstatera att kollekt- och betalssystemet (KOB) har bidragit till att minska kollektadministrationen. Trots detta är dock hanteringen fortsatt kostsam. Ett tydligt tecken på att det finns en kyrklig beredskap för att möta nya betalningsformer är den möjlighet som nu finns att lämna gåvor via SMS. För att ”framtidssäkra” kollekterna, och därmed möjliggöra kollekt i annan form än kontanter, är det enligt utskottet viktigt att frågan beaktas inom ramen för arbetet med kyrkohandboken.

I förklaringsvolymen *Förklaringar till förslag Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, del 1* berörs kollekten kortfattat under rubriken Den allmänna gudstjänsten, kollekt och meddelandet. Kollekten som solidaritetshandling nämns samt vikten av att finna former för att under gudstjänsten bära fram – i alla fall symboliskt – den del av kollekten som tagits upp på annat sätt under veckan, genom kollektomat eller liknande.

Utskottets överväganden

Rubrik

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:74.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2013:74 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram och erbjuda församlingarna kostnadseffektiva system för kollektshantering, innefattande fler sätt att ge kollekt än genom kontanter.

Kollekten är en viktig del av gudstjänsten. Så har det varit historiskt och gudstjänstutskottet menar att det är av vikt att den fortsätter att vara det. Den rymmer centrala teologiska tankar om delande och solidaritet mellan människor, men också tankar om en relation mellan människa och Gud där den enskilde lämnar tillbaka delar av det Gud gett. I kollekten möter människans jordiska behov Guds kärlek, synliggjort genom kyrkans arbete. Utskottet tycker sig se tendenser till att kollekten förlorar i betydelse och menar att kyrkan måste slå vakt om och utveckla kollekten, såväl teologiskt som liturgiskt och praktiskt. Kollekten bör inte enbart förknippas med söndagens huvudgudstjänst, kollektens teologi är något som kan ge perspektiv på liv, ansvar och Gud. Kollekt är därför något som med fördel kan tas upp även vid andra tillfällen.

Gudstjänstutskottet ser den snabba utveckling som sker i samhället i relation till hur kontanter används. Utskottet menar därför att det är viktigt med fler sätt att ge kollekt.

Kontanthantering har av hävd varit det vanligaste för kollekter. Idag kan många vittna om problem i samband med detta. Ibland är det så stora kostnader för bankhantering att dessa överstiger själva kollektsumman. Gudstjänstutskottet menar att detta är orimligt och att det är av stor betydelse att Svenska kyrkan kan erbjuda sina församlingar kostnadseffektiva system för kollekthantering.

Utskottet pekar på att det kan finnas lösningar på frågan hos andra kyrkor, samfund och ideella organisationer.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2013:74 avslås.

Med anledning av motion 2013:74 föreslår utskottet att kyrkomötet ger ett uppdrag till kyrkostyrelsen att ta fram och erbjuda församlingarna kostnadseffektiva system för kollekthantering, innefattande fler sätt att ge kollekt än genom kontanter, i enlighet med utskottets förslag, punkt 2. Härmed menar utskottet att det har tillgodosett Ekonomi- och egendomsutskottets intentioner.

Uppsala den 27 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Alve Svensson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson, Bengt Inghammar och Dag Sandahl.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Ekonomi- och egendomsutskottets yttrande 2013:2

Nya sätt att ge kollekt

Till Gudstjänstutskottet

Ekonomi- och egendomsutskottets yttrande över motion 2013:74

Utskottet tillstyrker förslaget i motionen och anser i likhet med motionären att kyrkostyrelsen bör utreda frågan. Utskottet lämnade ett liknande förslag i betänkande EE 2011:6 och förutsatte då att Handbokskommittén skulle behandla frågan i sitt förslag till ny handbok. Utskottet konstaterar nu att denna förhoppning inte har infriats.

I övrigt hänvisar utskottet till nämnda betänkande.

Uppsala den 25 september 2013

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Gusten Rolandsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Gusten Rolandsson, ordförande, Ingrid Karlsson, Sigvard Olsson, Gun Eriksson, Tommy Eriksson, Mats Johansson Flygg, Stefan Caplan, Margareta Nisser-Larsson, Jan G Nilsson, Sten Persson, Gerd Gullberg Johnson, Peter Bernövall, Gunvor Torstensson, Birgit Friggebo och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Uhlf Skoglund, Titti Ådén, Magnus Nilsson, Marcus Bernhardsson, Svante Erlandsson, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Ragnhild Bertius, Bertil Persson, Gunnar Pettersson, Rune Wallmyr, Jan Friheden, Dan Sarkar och Elly Gunnarsson.

Biskop Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:4

Teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:83 om polygami. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami. Gudstjänstutskottet påtalar att kyrkan nyligen avslutat ett mångårigt arbete om äktenskap och relationer och att kyrkans uppfattning där står fast. Kyrkan värnar monogami och avfärdar polygami.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:83.

Motionens förslag

Motion 2013:83 av Dan Sarkar, Inled teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami.

Bakgrund

Äktenskapet är viktigt inom kristen tro. Så har det varit från den tidigaste kristna tiden och är så alltså idag. Vid kyrkomötet 2009 fattades beslut om att förändra äktenskapsbegreppet till att också omfatta personer av samma kön. Beslutet föregicks av samtal, debatter, seminarier och diskussioner på olika nivåer inom Svenska kyrkan som på olika sätt bidrog till att belysa äktenskap och samlevnad på ett brett sätt.

År 1998 uppdrog Centralstyrelsen åt Teologiska kommittén att bearbeta principiella frågor om kyrka och homosexualitet. Några år senare – 2002 – breddade kyrkostyrelsen uppdraget till att gälla samlevnad i vidare mening. De frågor som skulle behandlas rörde äktenskapets teologi, kärlekens "sakramentalitet", samlevnadsformernas förändring och lagstiftningen. År 2004 anordnade Teologiska kommittén en offentlig hearing om kärlek, samlevnad och äktenskap, där ett 20-tal personer med olika bakgrund medverkade. Hearingen kom sedan att publiceras under namnet, *Kärlek, samlevnad och äktenskap*, (Svenska kyrkans utredningar 2005:1). Mot bakgrund av det som hearingen gav utarbetade kyrkostyrelsen år 2005 direktiv kring vilka frågor det framtida arbetet kring samlevnadsfrågorna skulle behandla. De rubriker som anges i direktiven är följande:

1. Samlevnad och barn i vår tid. 2. Grundläggande begrepp och teologiska förutsättningar. 3. Äktenskapet; a) äktenskapets historiska utveckling, b) äktenskapets olika funktioner, c) precisering av äktenskapet, d) skilsmässa, e) kyrkans

roll vid ingående av äktenskap. 4. Samkönade relationer, a) historik, b) vilka viktiga funktioner bör en samkönad relation fylla i vår tid?, c) reglering av samkönade relationer, d) ekumeniska aspekter, e) kyrkans roll vid ingående av partnerskap/äktenskap. 5. Slutsatser av teologisk bearbetning.

Resultatet kom att bli böckerna *Uppdrag samliv* (Red. Lindfelt, M. & Gustafsson Lundberg, J., 2007) samt *Kärlekens förändrade landskap* (Red. Lindfelt, M. & Gustafsson Lundberg, J., 2009). I varje bok medverkar ett tiotal skribenter och böckernas artiklar behandlar och belyser på ett brett sätt ämnen som relaterar till kärlek, samlevnad och kristen tro.

I kyrkostyrelsens skrivelse *Vigsel och äktenskap* (KsSkr 2009:6) som främst behandlar Svenska kyrkans vigselrätt samt vigsel av par av samma kön behandlas också, mot slutet av skrivelsen, begreppet polygami. Under rubriken Finns det någon gräns för hur äktenskapet kan förändras? nämner kyrkostyrelsen hur de exempel på polygami som förekommer i Gamla testamentet ifrågasätts i Nya testamentet. Vidare skriver man att polygami medför ett accepterande av ojämlika över- och underordningar som kristen tro ständigt kämpat emot. Som avslutning skriver kyrkostyrelsen att samhällets ordningar alltid har ett syfte och ett viktigt sådant syfte med äktenskapet är att värna det svaga. Och "[d]et är svårt att föreställa sig att polygami skulle tjäna ett sådant syfte."

I Läronämndens yttrande 2009:12y om vigsel och äktenskap skriver Läronämnden: "Det är två personers val av varandra som unik livspartner som är centralt för äktenskapet."

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:83.

Utskottet inledde behandlingen av motionen med en föredragning av ekumenik-chef Christopher Meakin där han gav en överblick av det ekumeniska läget i frågan.

Polygami är en äktenskapsform som innebär att fler än två personer är gifta med varandra. Den är inte tillåten i svensk lagstiftning men aktualiseras då och då i samhällsdebatten.

Utskottet menar att Svenska kyrkan genom det arbete som gjorts under många år inför den nya äktenskapslagstiftningen visat att monogami är det som kyrkan värnar och därför avfärdar polygami som äktenskapsform. Utskottet är medvetet om att nya samlevnadsformer växer fram och att kyrkan därför behöver fortsätta bearbetningen av frågor kring relationer och kyrkans värderingar. Det behöver ske i ett internationellt och ekumeniskt perspektiv.

Utskottet vill understryka att alla människor är välkomna i kyrkan oavsett vilken samlevnadsform som de själva lever i och kyrkans principiella ställningstagande till den.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2013:83 avslås.

Uppsala den 26 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacsson, Alve Svensson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

G 2013:04

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Arne Närström, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson, Bengt Inghammar och Dag Sandahl.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:5

Döden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:84 om att inleda ett arbete om döden. Gudstjänstutskottet ser den stora betydelsen av att kyrkan reflekterar kring existentiella frågor, inte minst kring döden, men menar att detta är en pastoral fråga i församlingarna och något som pågår.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:84.

Motionens förslag

Motion 2013:84 av Dan Sarkar, Döden

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda ett arbete om döden.

Bakgrund

Som motionären skriver minskar de kyrkliga handlingarna numerärt över lag. Vad gäller döpta i procent av antalet födda döptes 80,6 procent år 1970 mot 51,0 procent år 2012. När det gäller konfirmerade i procent av alla 15-åringar konfirmerades 80,7 procent år 1970 mot 31,3 procent år 2012. När det gäller vigslar i Svenska kyrkans ordning i procent av alla vigslar vigdes 79,3 procent år 1970 i Svenska kyrkans ordning mot 34,9 procent år 2012. Och slutligen, när det gäller begravingar enligt Svenska kyrkans ordning i procent av alla avlidna så begravdes 95,5 procent enligt svenska kyrkans ordning år 1970 mot 78,8 procent år 2012. I jämförelse mellan de olika kyrkliga handlingarna har alltså seden att begravas i Svenska kyrkans ordning hållit sig mer stabil än de övriga kyrkliga handlingarna. Cirka 8 procent använder sig av en borgerlig begravning och några procent har ingen akt alls. Detta är dock en trend som sakta ökar.

Att Svenska kyrkan har ett stort förtroende vid död och begravning blir tydligt inte bara vid en översyn av begravningsstatistik. Också statistik om sorgegrupper visar på detsamma. Under de år mätningar genomförts (2008–2012) har antalet sorgegrupper legat runt 1 000 och antalet deltagare runt 6 000, med någon ökning av antal grupper och deltagare varje år. Den av Rådet för begravningsfrågor beställda undersökningen *Begravning 2011* visar att frågor kring död och begravning är mycket viktiga för de allra flesta människor och att det finns ett intresse av att vara delaktig i det som sker. I boken *Griftetalet mellan trostolkning och livstydning: En Pastoralteologisk studie* (2003) visar också Jan-Olof Aggedal på vikten av och möjligheten för den kristna tron att vara ett redskap för sorgebearbetning och för att finna hopp och vägar framåt när man befinner sig i dödens närhet.

År 2006 publicerade Svenska kyrkans biskopar *Begravningen – ett brev från Svenska kyrkans biskopar*. Målet med biskopsbrevet var bland annat att uppmuntra till ett generellt samtal i församlingar om död, begravning, tro och kyrka för att på ett relevant sätt möjliggöra ett fortsatt gott möte mellan sörjande och kyrka. I förordet skriver Ärkebiskop Anders Wejryd att Svenska kyrkan har ett stort förtroende bland människor när det gäller begravning och i samband med dödsfall, vilket också syns på statistiken, när det gäller begravningar hållna i Svenska kyrkans ordning. Han skriver vidare:

Svenska kyrkan vill att livet och avskedet från livet skall bäras och tolkas i ljuset av Jesu liv, död och uppståndelse. Därför finns både fasta former och öppenhet för människors önskemål i kyrkans förhållande till död och begravning. Biskopsmötet vill stimulera till mer reflektion kring vårt sätt att handla i samband med dödsfall och begravning och hur alla de som på olika sätt är delaktiga kan förhålla sig.

På ett generellt plan relaterar motionen till den gemensamma satsningen på undervisning och mission, *Dela tro – dela liv*. I kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–2016* (KsSkr 2013:1) beskriver kyrkostyrelsen satsningen med orden:

Visionen är att de människor Svenska kyrkan möter och står i relation till ska ha en sådan förtrogenhet med kristen tro och tradition att de kan erfara, förstå och uttrycka evangeliet om Jesus Kristus.

Vidare skriver man:

För att kunna uttrycka evangelium behöver man kunna använda traditionens texter (även bilder, riter och handlingar) och den kunskap de uttrycker både till att levandegöra traditionen och till att tolka sitt eget liv. Den undervisning och mission som är kyrkans uppdrag handlar om att erbjuda människor redskap för livstolkning i evangeliets ljus, inte bara om att förmedla en på förhand given kunskapsmassa.

Satsningen är nu i sin uppbyggnadsfas för att sedan processas vidare i samverkan mellan nationell nivå, stift och församlingar.

Också det pågående arbetet med en revision av Kyrkohandbok för Svenska kyrkan relaterar till motionen genom sin genomarbetning av begravningsgudstjänsten och genom sin förståelse av begravningen som, ”... det sammanhang som sträcker sig från dödsfall till gravsättning och avsked, samt minnesstund och uppföljning.” (Förslag Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, del 1, begravning, anvisningar). Arbetet med Kyrkohandboken är nu inne i en fas av försöksverksamhet i församlingar. Försöksverksamheten avslutas på domssöndagen 2013.

Gudstjänstutskottet har tidigare behandlat frågor som rör de kyrkliga handlingarna. I ett yttrande år 2005 skriver utskottet ”utskottet vill framhålla värdet av arbetet med samtliga kyrkliga handlingar”. Också i ett yttrande år 2007, G 2007:1y gör man en liknande skrivning. I betänkandet G 2012:2 behandlar utskottet motion 2012:13 Motionen pekar på det goda resultat som uppnåtts genom programmet *Barn och unga 0–18 år i Svenska kyrkan* och vill att en motsvarande satsning ska göras i anslutning till kyrkohandboksarbetet. Fokus bör ligga på utvecklingsarbete kring de kyrkliga handlingarna, menar motionärerna. Utskottet skriver i sitt betänkande att Gudstjänstutskottet vid tidigare kyrkomöten har poängterat vikten av de kyrkliga handlingarna. I kyrkostyrelsens arbete med *Gemensam strategi för undervisning och mission för alla åldrar* är de kyrkliga handlingarna en viktig del. Utskottet är positivt till motionärernas intention, men

menar att förslaget till viss del redan är uppfyllt. Mycket gott arbete görs redan. En satsning på de kyrkliga handlingarna kan bli värdefull som komplement till arbetet med kyrkohandboken. Utskottet föreslår därför kyrkomötet dels att avslå motionen, dels att, med anledning av motionen, besluta att uppdra åt kyrkostyrelsen att i anslutning till *Gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar* särskilt bevaka betydelsen av arbetet med de kyrkliga handlingarna. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kyrkostyrelsen gav år 2012 uppdrag till Teologiska kommittén att bearbeta frågor om den kristna försoningsläran – där begrepp som synd, skuld och förlåtelse är viktiga – även detta arbete relaterar till motionen genom att lyfta ämnen som ofta aktualiseras vid sorg och dödsfall.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:84.

Gudstjänstutskottet delar motionärens uppfattning att det är av stor betydelse att kyrkan ständigt reflekterar kring de existentiella frågor som såväl enskilda som hela samhället bär. Döden är en sådan viktig existentiell fråga som också ofta aktualiserar många följdfrågor där kyrkan konstruktivt, förtroendeingivande och tröstande kan bidra med sin tro och tradition. Firandet av Allhelgonahelgen, som vuxit på senare år, är ett exempel där kyrka och folklig fromhet ofta möts på ett gott sätt.

Utskottet vill också peka på det som redan gjorts och som nu görs. Relativt nyligen kom, till exempel, ett biskopsbrev (2006) om begravning som behandlar frågor med relation till döden och nu planeras satsningen *Dela tro – dela liv*. Visionen för den är att människor ska ha en förtrogenhet med kristen tro och tradition för att själva kunna erfara, förstå och uttrycka evangeliet om Jesus Kristus. Genom *Dela tro – dela liv* samt arbetet med *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan* kommer även de kyrkliga handlingarna att bearbetas.

Utskottet menar att det är viktigt att se att uppdraget framförallt ligger i församlingens pastorala handlande. Det som motionären efterlyser är något som fortlöpande pågår som ett centralt arbetsfält inom kyrkans församlingar. Utskottet pekar särskilt på allt det goda som görs i form av samtal inför och efter begravningar, sorgegrupper och allmän själavård.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2013:84.

Uppsala den 27 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Alve Svensson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson, Bengt Inghammar och Dag Sandahl.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:6

Kyrkohandbokens utveckling: En tvådelad musikdel

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:87 där kyrkohandbokens musikdel föreslås bli tvådelad. Gudstjänstutskottet konstaterar inledningsvis att kyrkohandboksarbetet kommit så långt att det nu inte är lämpligt att tillföra nya premisser för arbetet. Utskottet delar motionärens önskan om flexibilitet och ett brett urval av texter och musik i gudstjänsterna. Samtidigt konstaterar utskottet att dessa önskemål är tillgodosedda, dels genom att vara inbyggda i kyrkohandboksförslaget, dels genom den sedan tidigare gällande ordningen att församlingen kan anhålla om undantag hos domkapitlet. Läronämnden har yttrat sig över motionen.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2013:87.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:87.

Motionens förslag

Motion 2013:87 av Sten Johansson, Kyrkohandbokens utveckling: En tvådelad musikdel

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i det fortsatta arbetet med kyrkohandboken ta till vara de synpunkter som motionen avser.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2013:87 i Ln 2013:1y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Den 23 maj 2012 antog kyrkostyrelsen det förslag till kyrkohandbok som för närvarande provas i församlingar runt om i Svenska kyrkan. Försöksperioden sträcker sig från första söndagen i advent 2012 till domssöndagen 2013. Kyrkomötet 2011 beslutade i enlighet med gudstjänstutskottets förslag i G 2011:1 *Kyrkoordningen och försöksverksamhet avseende kyrkohandboken* att anta de förändringar i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen föreslog för att möjliggöra försöksverksamheten.

Efter avslutad försöksperiod och remissbehandling kommer, enligt gällande tidplan, förslag till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan* att presenteras i en skrivelse från kyrkostyrelsen till kyrkomötet hösten 2015.

Motionen

Motionären föreslår att kyrkohandbokens musikdel i fortsättningen blir tvådelad. Förslaget innebär att det finns en ”kärndel” bestående av de mest använda melodierna, som ska vara några få. En andra del ska vara i form av en webbank med tillgång till såväl gammalt som nyskrivet material. Båda delarna ska uppdateras kontinuerligt och material från del två, som använts flitigt, kan då flyttas till kärndelen.

Förslag till ny kyrkohandbok

Det material som sänts till församlingar för att prövas under försöksperioden innehåller utöver text- och musikvolymerna också en förklaringsvolym. I denna beskrivs arbetet; uppdrag, arbetssätt och principiella ställningstaganden. Under rubriken *Musikaliska ställningstaganden* beskrivs de förutsättningar och behov, avseende musik, som tydliggjorts under arbetet:

Förhållningssättet i kyrkohandboksrevisionens arbete med gudstjänst-musiken kan sammanfattas enligt följande:

- Vägledande såväl för gudstjänstens musik som för det talade ordet är den evangelisk-lutherska principen att evangelium ska räckas på folkspråket.
- I linje med principen om musik på folkspråket eftersträvas att nutida musikaliska genrer och uttryck kan komma till uttryck i gudstjänsten.
- Den traditionella musiken behöver kompletteras med musik i andra genrer. Denna princip kan innebära att den traditionella musiken minskas något.
- Uppgiften att finna ett mer inkluderande språk med det förhållningssätt som utvecklas ovan omfattar även de sjungna momenten i gudstjänsten.
- Till viss del innebär ny liturgisk musik att ny liturgisk text skapas. Den traditionella liturgiska texten har ofta en ålderdomlig karaktär som kan vara svårt att kombinera med ett nyare musikaliskt uttryck.
- En eftersträvad genrebredd innebär att kyrkohandboken kan inspirera till en bredare instrumentering i gudstjänsten. Orgelns unika kvaliteter tas samtidigt till vara.
- En möjlighet är att kyrkohandboken kan innehålla ett antal musikserier i olika genrer, samtidigt som annan musik kan användas som alternativ.
- För musiken vid de kyrkliga handlingarna eftersträvas att den integreras mer i dessa gudstjänster.

I förslaget till ny kyrkohandbok presenteras fem olika musikserier.

Kyrkoordningen

Kyrkohandbokens betydelse och funktion inom Svenska kyrkan regleras i 25 kap. 1 § i kyrkoordningen. Där nämns vilka Svenska kyrkans gudstjänstböcker är, samt att dessa, som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, ska antas av kyrkomötet.

Läronämnden påtalar i sitt yttrande att kyrkohandboken är en sammanhållen helhet och att det ur läromässig synvinkel är viktigt att inte särskilja olika delar i den.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:87.

Gudstjänstutskottet konstaterar att arbetet med en ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan redan hunnit till den andra halvan av försöksperioden. Många har börjat förbereda sig för att skriva sina remissyttranden över de förslag som prövats. Att i det skedet föreslå nya premisser för kyrkohandbokens innehåll och upplägg menar utskottet inte är lämpligt.

Det råder inget tvivel om att musiken har stor betydelse, inte heller att det finns många olika önskemål avseende musik. I gudstjänsten är musiken en viktig del av gestaltningen. Musiken som språk har läroimplikationer och det har ett särskilt värde att använda också olika musikaliska språk i gudstjänsterna. I kyrkohandboksförslaget tydliggörs mässmusikens plats och värde i gudstjänsterna. Vilken mässmusik som ska användas i högmässan är fastlagt, medan förslagets tonsättningar är fakultativa i andra mässor och gudstjänster.

Läronämnden poängterar i sitt yttrande att kyrkohandboken är en sammanhållen helhet samt att det av läromässig synvinkel är viktigt att inte särskilja olika delar i denna. Läronämnden påminner också om att det redan idag finns möjlighet att använda annan text och musik än den som ingår i kyrkohandboken.

Gudstjänstutskottet delar motionärens önskan om flexibilitet och tillgång till ett brett urval av musik och texter i gudstjänstsammanhang. Liksom när det gäller psalmer finns ofta önskemål om att använda annan mässmusik utöver den som finns i kyrkohandboken. Utskottet konstaterar dock, liksom Läronämnden, att möjligheterna redan finns samt att detta också varit ett av de grundläggande kriterierna för arbetet med kyrkohandboksförslaget. För den församling som så önskar finns möjligheten att hos domkapitlet anhålla om undantag från gällande ordning.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2013:87.

Uppsala den 26 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Alve Svensson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Arne Närström, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson, Bengt Inghammar och Dag Sandahl.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2013:1y

Kyrkohandbokens musikdel

Läronämndens yttrande över motion 2013:87

I Läronämndens yttrande Ln 1998:9 anför:

Kyrkohandboken med dess regleringar av gudstjänstens utformning är uttryck för kyrkans tro, bekännelse och lära, och binder därmed samman församlingarna. På så sätt markeras gränser för mångfalden, och enhet och samhörighet församlingarna emellan understryks.

Kyrkohandboken är en sammanhållen helhet av text och musik. Ur läromässig synvinkel är det viktigt att inte särskilja olika delar i kyrkohandboken och att den i sin helhet antas av kyrkomötet. Redan idag finns möjligheter att använda annan text och musik än den som ingår i kyrkohandboken.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:7

Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet motion 2013:88 om fadderuppdraget vid dop. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att förbättra och förtydliga informationen om fadderuppdraget och, särskilt mot bakgrund av i motionen angiven problematik, skapa ett tydligt och enkelt sätt att avsluta ett fadderuppdrag där förtroendet förverkats men också öppna vägar för att lägga till faddrar efter att själva dophandlingen skett. Gudstjänstutskottet påtar vikten av fadderskapet vid dop men pekar också på att instruktioner om hur faddrar vid ett senare tillfälle kan läggas till eller dras ifrån redan finns.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:88.

Motionens förslag

Motion 2013:88 av Sten Johansson, Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att förbättra och förtydliga informationen om fadderuppdraget och, särskilt mot bakgrund av i motionen angiven problematik, skapa ett tydligt och enkelt sätt att avsluta ett fadderuppdrag där förtroendet förverkats men också öppna vägar för att lägga till faddrar efter att själva dophandlingen skett.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2013:88 i Ln 2013:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Inför tillkomsten av kyrkoordningen konstaterade Centralstyrelsen i skrivelsen CsSkr 1999:3 del 2 i avsnitt 8.5.3 att de regler om faddrar, som funnits sedan 1686 års kyrkolag, upphörde att gälla med tillkomsten av kyrkolagen 1992. Därmed fanns inte längre några föreskrifter om faddrar. När 1994 års kyrkomöte beslutade om nya föreskrifter om kyrkotillhörigheten med giltighet från den 1 januari 1996 utfärdades också en kyrklig kungörelse (SKFS 1994:9) om dopet. I det sammanhanget behandlades inte heller frågan om faddrar.

Idag regleras fadderskapet i 19 kap. i kyrkoordningen. I inledningen står att faddrar kan utses för att tillsammans med de närstående ta ett särskilt ansvar för den döptes fostran till människa och kristen. I 19 kap. 7 § står att som fadder kan någon antecknas som är döpt och är villig att dela ansvaret för den döpta

personens kristna fostran. Vilka uppgifter som ska registreras i ministerialbokens dopdel framgår av kyrkostyrelsens utfärdade bestämmelser i SvKB 2009:9, om kyrkobokföring i Svenska kyrkan. Kyrkoherden ansvarar för att registrering sker enligt bestämmelserna.

I ministerialbokens dopdel ska för varje dop i Svenska kyrkans ordning registreras:

1. dopdatum,
2. tillhörighet till Svenska kyrkan för den som döpts,
3. den döptes personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum,
4. namn, postadress och folkbokföringsadress för den som döpts,
5. dopprästens namn och det pastorat där han eller hon är anställd eller, för präst som saknar anställning eller inte är anställd i ett pastorat, den församling där prästen är folkbokförd,
6. den församling och den plats där dopet har ägt rum,
7. faddrarnas namn,
8. vårdnadshavares personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum och namn, och
9. vårdnadshavares tillhörighet till Svenska kyrkan.

Gudstjänstutskottet har tidigare behandlat frågor om fadderskap, bl.a. i G 2011:5 *Inför konfirmation som villkor för fadderskap*. Utskottet har då uttalat fadderskapets centrala roll samt vikten av en "generös" attityd från kyrkans sida när det gäller personer som inte är möjliga att anteckna som faddrar i kyrklig mening. Det kan då handla om att ianspråkta "dopvittnet" eller den "sociala faddern" vid doptillfället men låta regleringen ske som en muntlig överenskommelse mellan dopfamilj och fadder. Utskottet skriver:

Utskottet uppfattar uppdraget att vara fadder som viktigt och centralt vid dop och menar att det uppdraget innehåller flera olika delar, såväl religiösa som sociala. En fadder delar ansvaret för den döptes kristna fostran. En fadder är en förebedjare, men också en förebild, dvs. en person som dopkandidaten och dopkandidatens familj känner förtroende för och som därför kan få en central plats i deras liv. Ibland är det inte möjligt att anteckna i kyrklig mening en person som dopfamiljen önskat att vara fadder. Det kan handla om att den tilltänkte faddern inte själv är döpt eller tillhör en annan trostradition. Det är då viktigt att framhålla att det från kyrkans sida inte är fel att låta denna person vara, vad man kan kalla, dopvittne, medvandrare eller "social" fadder. Han eller hon kan vid doptillfället bli i anspråkstagen med olika uppgifter och på så sätt bli bekräftad i det uppdrag som familjen gett. Det är av vikt att kyrkan bejakar och bekräftar alla dessa olika aspekter av fadderskapet.

I biskopsbrevet om dop, *Leva i dopet* (2011), skriver biskoparna under rubriken Vanliga frågor. Kan man senare ta bort eller lägga till faddrar?:

Faddrarna knyts till dopkandidaten vid dopet. Det är inte önskvärt att faddrar vare sig läggs till eller dras ifrån. Detta är dock inte reglerat i kyrkoordningen. Om tilliten mellan parterna eller viljan från någon sida att ställa upp inte längre finns, fyller inte fadderskapet längre sin funktion. Situationen löses lämpligen genom samtal mellan de olika berörda. Även detta att lägga till en fadder bör kunna vara möjligt. Det är en komplikation att både dopet och faddrarna ibland finns i register där det inte längre går att göra formella förändringar. Tillägg eller borttagande av fadder måste i sådana fall ske i en överenskommelse enbart mellan de olika deltagarna utan officiella anteckningar.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:88.

Gudstjänstutskottet ser uppdraget att vara dopfadder som värdefullt och understryker vikten av att kyrkan såväl bejakar som bekräftar de olika roller som fadderskapet kan innebära, vilket utskottet tidigare diskuterat i sitt betänkande G 2011:5 *Inför konfirmation som villkor för fadderskap*. Det handlar i första hand om att faddrar i kyrklig mening, men också dopvittnen, medvandrare och ”sociala” faddrar, uppmuntras och synliggörs i sina uppdrag. Utskottet ser också positivt på att kyrkan uppmuntrar till att faddrar utses även vid senare tillfällen än vid själva dopet.

Utskottet ser dock – liksom motionären – att problem ibland kan uppkomma i relation till fadderskap. Inte minst kan det uppkomma om förtroendet mellan fadder och föräldrar eller den döpte själv av någon anledning förverkats senare i livet. Utskottet menar att problemet som då uppkommer i grunden är tvådelat: pastoralt och kyrkobokföringstekniskt. Framförallt är det av betydelse att ärendet handhas med pastoral klokhet från alla inblandade, menar utskottet, men pekar också på vikten av fungerande praktiska lösningar när någon part vill upplösa ett fadderskap. Utskottet konstaterar att det sedan ett par år finns instruktioner på Svenska kyrkans intranät för hur en sådan praktisk lösning skulle kunna se ut. I dessa instruktioner påpekas att ändringar inte görs i dopboken, eftersom det som antecknats där speglar det som skedde vid doptillfället. Däremot kan en anteckning om ett avslutat fadderskap göras på lämpligt sätt i församlingen. En sådan anteckning kan också ges till berörda parter som ett synligt tecken på ändrade förhållanden.

Motsvarande kan också göras när någon senare vill lägga till en ny fadder. En anteckning kan göras om detta i församlingen som också kan skriva ut ett nytt dopbevis.

Utskottet menar att det som motionären efterfrågar därför är uppfyllt. Däremot menar utskottet att informationen om möjligheten att göra en anteckning i församlingen om att ta bort eller lägga till faddrar skulle vara tydligare.

Utskottet konstaterar att det enligt läronämndens yttrande saknas läromässiga hinder för att avsluta eller lägga till fadderskap.

Uppsala den 27 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Alve Svensson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson, Bengt Inghammar och Dag Sandahl.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2013:2y

Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag

Läronämndens yttrande över motion 2013:88

I Läronämndens yttrande Ln 2011:1y anför:

Att vara fadder innebär att ha ansvar för att den som döps får lära känna den tro till vilken vi döpts. I dopordningen framhålls att faddern ska vara förebild, förebedjare och tillsammans med församlingen leda den döpta på trons väg genom livet.

Ett fadderskap förutsätter relationer och ett ömsesidigt förtroende. Det finns inga läromässiga hinder mot att lägga till eller avsluta ett fadderskap.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:8

Jungfru Marie bebådelsedag och domssöndagen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner med förslag till förändringar i kyrkoordningen avseende kyrkoåret. Förslagen innebär dels att *jungfru Marie bebådelsedag* firas den 25 mars, dels att *domssöndagen* i stället benämns *Kristus konungens dag*. Läronämnden och Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motionerna.

Gudstjänstutskottet menar avseende *jungfru Marie bebådelsedag* att det finns flera fördelar med att denna firas på en söndag. Det blir ett tydligare firande och ger dubbla tillfällen till uppmärksamhet kring Maria. Utskottet befarar också att det kyrkliga firandet av dagen kan försvagas om det inte ligger på en söndag.

När det gäller *domssöndagen* menar utskottet att den numera är en högtid där vi firar Kristi återkomst, som inte i huvudsak är förknippad med skuld och skam, och att det är viktigt att domen som tema får finnas kvar. Utskottet pekar också på att en förändring av benämningen får konsekvenser för *söndagen före domssöndagen*.

Gudstjänstutskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionerna.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:92.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:94.

Motionernas förslag

Motion 2013:92 av Per Ingvarsson, Frossa i frasiga våfflor

Kyrkomötet beslutar att ändra i 28 kap. i kyrkoordningen avseende *jungfru Marie bebådelsedag* enligt följande.

Nuvarande lydelse

... den söndag som infaller under tiden den 22–28 mars. (Om denna söndag är palmsöndagen eller påskdagen flyttas jungfru Marie bebådelsedag till söndagen närmast före palmsöndagen.)

Föreslagen lydelse

... den 25 mars. (Om denna dag infaller under Stilla veckan, Påskdagen och Annandag påsk firas den lördagen före Palmsöndagen.)

Motion 2013:94 av Per Ingvarsson, Kristus konungens dag

Kyrkomötet beslutar att ändra i kyrkoordningen 28 kap. 1 § avseende *domssöndagen* så att den istället får heta *Kristus konungens dag*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2013:92 och motion 2013:94 i Ln 2013:3y, *bilaga 1*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motion 2013:92 och motion 2013:94 i Kr 2013:10y, *bilaga 2*.

Bakgrund

2002 beslutade kyrkomötet att anta den evangeliebok som idag gäller för Svenska kyrkan. Bland de motioner som hade väckts med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2002:4 *Den svenska evangelieboken* fanns två motioner med förslag till förändringar som i huvudsak var desamma som dem kyrkomötet nu har att ta ställning till.

Jungfru Marie bebådelsedag

2002 poängterade Läronämnden i Ln 2002:1y, angående förslaget om *jungfru Marie bebådelsedag*, vikten av att bevara kyrkoårets särskilda rytm enligt den allmänkyrkliga ordningen. Såväl 2004 som 2006 återkom motionären med sitt förslag avseende *jungfru Marie bebådelsedag*. Kyrkomötet avlog motionerna.

Behovet av att förlägga en kyrklig högtidsdag till en dag som inte är allmän helgdag behandlades i kyrkomötet 2005. Riksdagen hade beslutat att *nationaldagen* från och med 2005 blev allmän helgdag medan *annandag pingst* inte längre var en sådan. Kyrkostyrelsen föreslog och kyrkomötet beslutade att *annandag pingst* från den 1 januari 2006 övergick till att i kyrkoåret bli kyrklig högtidsdag utan att vara helgdag.

Domssöndagen

Förslaget att *domssöndagen* istället ska benämnas *Kristus konungens dag* behandlades också i anslutning till 2002 års beslut om *Den svenska evangelieboken*. Läronämnden bejakade då att *domssöndagen* också skulle kunna ha namnet *Kristus konungens dag*. Gudstjänstutskottet motsatte sig dock förslaget och kyrkomötet avlog motionen.

Utskottets överväganden**Jungfru Marie bebådelsedag**

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:92.

Gudstjänstutskottet konstaterar inledningsvis att den ordning som innebär att firande av viktiga högtider flyttats till helgdagar delas med andra stora kyrkor.

Utskottet ser flera fördelar med att det kyrkliga firandet av jungfru Marie bebådelse ligger kvar på en söndag. Till att börja med ger det dubbla tillfällen för

att uppmärksamma Maria. Såväl i söndagens gudstjänst som i vardagsverksamheten blir hon dagens ämne för samtal, predikan och andra aktiviteter. Det har också ett särskilt värde att viktiga firningsdagar får en egen söndag. Till detta kommer att temat kan få prägla en viss tid, kyrkan kan tala om "vårfrudagstid".

Utskottet befarar dessutom att firandet minskar, kanske till och med försvinner, om *jungfru Marie bebådelsedag* inte längre förläggs till en söndag i kyrkans kalender. Erfarenheten av i vilken utsträckning *Annandag pingst* uppmärksammas i församlingarna numera bidrar till den bedömningen.

Gudstjänstutskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2013:92.

Domssöndagen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:94.

Gudstjänstutskottet konstaterar att motionären föreslår att kyrkoordningen ändras så att *domssöndagen* i stället får heta *Kristus konungens dag*, medan Läronämnden i sitt yttrande till kyrkomötet 2002 bejakade att dagen skulle kunna ha båda namnen.

Benämningen *domssöndagen* finns som officiellt namn sedan 1921, men den yttersta tiden har varit i fokus på kyrkoårets sista söndag åtminstone sedan 1600-talet.

Upplevelsen av och känslorna inför namnet *domssöndagen* är i huvudsak av två olika karaktärer. Domen kan förknippas med kontroll och rädsla. Men domen kan också innebära att det är någon som frågar efter dig. Att frukta Gud kan betyda att vara rädd för att förlora Gud. Ytterligare perspektiv kan läggas på domen, till exempel benådning. Utskottet menar att *domssöndagen* numera är en högtid där vi firar Kristi återkomst, som inte huvudsakligen är förknippad med skuld och skam, och att det finns ett värde i att begreppet dom får finnas kvar.

Motionärens förslag innebär ett byte till namnet *Kristus konungens dag*. I utskottet presenterades ett förslag om att båda namnen skulle finnas parallellt, *domssöndagen/Kristus konungens dag*, i likhet med *Heliga trefaldighets dag* eller *missionsdagen*. Detta förslag fick inte majoritetens stöd i utskottet.

Utskottet pekade också på att en förändring skulle få konsekvenser avseende namnet på *söndagen före domssöndagen*.

Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2013:94.

Uppsala den 26 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Alve Svensson, Margareta Viklund, Christina Holmgren och Bengt Inghammar.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson och Gerd Gabrielsson.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Det blir allt vanligare att domssöndagens dubbla motiv lyfts fram i gudstjänsten, såväl allvaret som glädjen får ta plats i domssöndagens gudstjänster. Därför föreslår vi att dessa dubbla sidor av Kristi återkomst får återspeglas i söndagens namn. Vi menar att tillägget *Kristus konungens dag* på ett fint sätt kompletterar *domssöndagen* som rubrik för kyrkoårets sista dag.

Vi reserverar därför oss till förmån för följande förslag till kyrkomötesbeslut:

1. Kyrkomötet beslutar att ändra i kyrkoordningen 28 kap. 1 § avseende *domssöndagen*, så att det istället får heta *domssöndagen eller Kristus konungens dag*
2. Kyrkomötet beslutar att denna bestämmelse träder i kraft den 1 januari 2014.

Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson och Alve Svensson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2013:3y

Kyrkoårsfrågor

Läronämndens yttrande över motionerna 2013:92 och 94

I Läronämndens yttrande 2012:1y anför:

Liksom i tidigare yttranden, Ln 1994:506 och Ln 1995:510, konstaterar Läronämnden att kyrkoårets grundstruktur tillhör det allmänkyrkliga arvet. Samtidigt som det inte finns någon given utformning av kyrkoåret och det har undergått förändringar, är det inte likgiltigt hur det utformas.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:10y

Jungfru Marie Bebådelsedag och domssöndagen

Till Gudstjänstutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motionerna 2013:92 och 2013:94

I motionerna föreslås dels att jungfru Marie Bebådelsedag flyttas från den söndag som infaller under tiden den 22–28 mars till den 25 mars dels att benämningen i 28 kap. 1 § i kyrkoordningen ändras från *domssöndagen* till *Kristus konungens dag*.

Flyttningen av jungfru Marie Bebådelsedag skulle enligt förslaget innebära vissa i motionen angivna förändringar i de fall denna dag infaller under stilla veckan, påskdagen och annandag påsk.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslagen.

Kyrkorättsutskottet konstaterar dock att det i båda motionerna saknas datum för ikraftträdande.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Bengt Stigner, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Gunnar Bredin, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Lena Lindström, Anneli Rosén, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2013:9

Den svenska psalmboken

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas en motion med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra beslutet att verka för att den svenska psalmskatten görs tillgänglig på Svenska kyrkans hemsida. Gudstjänstutskottet delar den otålighet som motionären ger uttryck för. Utskottet har dock i ett samtal med kyrkosekreteraren fått svar på flera frågor samt en tidsangivelse för när publiceringen kommer att påbörjas. Utskottet föreslår, med hänvisning till att arbetet pågår, kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:100.

Motionens förslag

Motion 2013:100 av Sten Johansson, Den svenska psalmboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra det av kyrkomötet för två år sedan fattade beslutet att verka för att den svenska psalmskatten görs tillgänglig på Svenska kyrkans hemsida.

Bakgrund

Kyrkomötet 2011 biföll två motioner (Mot 2011:17 och 93) som Gudstjänstutskottet behandlade i sitt betänkande G 2011:4 *Den svenska psalmboken*. Beslutet innebar dels ett uppdrag till kyrkostyrelsen att verka för att den svenska psalmskatten görs tillgänglig på Svenska kyrkans hemsida, dels ett uppdrag att under denna mandatperiod initiera ett projekt i vilken användandet av den nuvarande psalmboken undersöks.

Den svenska psalmboken på webben

Angående uppdraget att göra psalmboken tillgänglig på hemsidan konstaterade Gudstjänstutskottet:

Det är mycket viktigt att Svenska kyrkan på ett lättillgängligt sätt kan erbjuda människor tillgång till psalmerna. Skälen är många, såväl själavårdande och pastorala som undervisande och kompetenshöjande.

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2013:2 sägs angående detta uppdrag:

Arbetet med att göra psalmboken tillgänglig på nätet fortsätter och relateras till förnyelsen av avtalet mellan Verbum och Svenska kyrkan.

Psalmbokens användande

Den andra delen av kyrkomötets beslut 2011 gällde en undersökning avseende psalmbokens användning. Gudstjänstutskottet menade att:

Målsättningen för en undersökning bör vara såväl att reflektera över framtiden och hur psalmboken kan och bör förändras som att spegla psalmerna som en del av kulturarvet.

En förstudie om psalmbokens användande har på kyrkostyrelsens uppdrag genomförts av teol. dr Anna J Evertsson och presenterats för kyrkostyrelsen och biskopsmötet. I rapporten behandlas *Psalmbokens användning i gudstjänst*, *Psalmbokens användning i ett vidare sammanhang*, *Psalmsångens betydelse*, *Psalmens och psalmsångens funktion*, *Främjande av psalmen och psalmsången* samt *Fördjupning av kunskap*.

Förstudien visar på ett glapp mellan kyrkans höga värdering av psalmerna och deras folkliga förankring. De tidigare självklara sätten att komma i kontakt med psalm – genom skola och konfirmandundervisning – är tillgängliga för allt färre.

Den genomförda förstudien aktualiserar många frågor om förutsättningarna för en eventuell kommande revision av psalmboken. En reflektionsfas av samma typ som i arbetet med kyrkohandboken kan övervägas. Det blir också tydligt att frågan om hur nyskapande på psalmområdet kan tas till vara behöver ytterligare belysning.

Angelägenhetsgraden för den till detta uppdrag nära relaterade uppgiften ”att verka för att den svenska psalmskatten görs tillgänglig på Svenska kyrkans hemsida” kan anses stärkt av förstudiens resultat. Arbetet med detta pågår, men har visat sig vara förknippat med problem som har att göra dels med det angelägna i att upprätthålla en tydlig gräns mellan de psalmer som antagits av kyrkomötet (1–700) och andra tillägg och volymer, vilket nu har lösts, dels med de upphovsrättsliga frågornas komplexitet.

Utskottets överväganden

<p>Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:100.</p>
--

Gudstjänstutskottet har i ett samtal med kyrkosekreterare Cristina Grenholm fått en genomgång av det arbete som fortfarande pågår kring webbpubliceringen av psalmer. Frågorna om upphovsrätten är komplicerade och krävande. Till varje enskild psalm kan det finnas många upphovsmän och -kvinnor. Det handlar om textförfattare, kompositörer samt personer som bearbetat texten och/eller musiken. Varje ny revidering medför förnyade upphovsrättigheter.

Psalmerna nummer ett till och med 700 finns i en statlig utredning, vilket innebär att det skulle vara möjligt att publicera dessa och betala lagstadgad ersättning för upphovsrätten. Kyrkostyrelsen har dock valt att söka en annan lösning för avtal med upphovsrättsinnehavarna.

En annan frågeställning handlar om formen för digitalisering. På kort tid har många nya tekniska lösningar utvecklats. Viktigt är att finna den form som både ger störst användbarhet för Svenska kyrkan som innehavare av materialet och är generös och tillgänglig för alla intresserade. Här finns också avvägningen av vad som ska finnas på den allmänna webben och vad som förbehålls intranätet.

I samarbetet med Verbum har en plattform för webbpublicering presenterats. Denna innehåller den nu gällande kyrkohandboken, kyrkohandboksförslaget, psalmerna och evangelieboken.

Verbum har uttalat att det första materialet kommer att publiceras under våren 2014.

Gudstjänstutskottet delar den otålighet som motionären ger uttryck för. Efterfrågan på webbpubliceringen av, i första hand, psalmerna är inte ny. Förklaringarna till att det dröjt har inte heller alltid varit så tydliga.

Utskottet har dock i samtalet med kyrkosekreteraren fått svar på flera frågor och en tidsangivelse för när webbpubliceringen kommer att påbörjas.

I det pågående kyrkohandboksarbetet har webben och det särskilda webbverktyget fungerat väl. Fortsättningsvis, när en ny handbok antagits, är det mycket angeläget att man kan arbeta elektroniskt med materialet, till exempel när församlingens gudstjänstordningar tas fram.

Utskottet konstaterar att i andra kyrkor, till exempel i Danska folkekirken och i Finlands evangelisk-lutherska kyrka, har man publicerat psalmer på webben utan att ha fullständig tillgång till alla psalmer. Det är också en möjlighet man bör överväga, att publicera det material man har rättigheterna till i en första fas.

Gudstjänstutskottet har tagit del av den förstudie om psalmbokens användande som omnämns i bakgrundsbeskrivningen. Denna tillstyrker också behovet av att psalmerna finns tillgängliga på webben.

Med hänvisning till att arbetet pågår och till ovan förda resonemang föreslår gudstjänstutskottet kyrkomötet att avslå motion 2013:100.

Uppsala den 26 september 2013

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacsson, Alve Svensson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Marie Nielsén, Arne Närström, Britt-Marie Danestig, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson, Bengt Inghammar och Dag Sandahl.

Biskop Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.